

Ajankohtaista ekumeniassa vuonna 2021

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on Luterilaisen maailmanliiton, Kirkkojen maailmanneuvoston ja Euroopan kirkkojen konferenssin perustajajäsen. Merkittävä osa kirkon kansainvälisestä ekumeenisesta toiminnasta toteutuu näiden järjestöjen puitteissa. Lisäksi kirkkomme osallistuu alueellisiin kirkkojenvälisiin verkostoihin. Kotimaassa keskeinen ekumeeninen toimija on Suomen Ekumeeninen Neuvosto. Lisäksi kirkollamme on monia kahdenvälisiä suhteita eri kirkkoihin.

Vuosi 2021 tulee jäämään historiaan Covid-19-pandemian leimaamana poikkeusvuotena – samaan tapaan kuin vuosi 2020. Pandemia vaikutti kaikkialla maailmassa ja sillä oli merkittävää vaikutusta myös kansainvälisten kirkkoliittojen ja niiden jäsenkirkkojen toimintaan. Juuri mitään kirkkoliittojen kokouksia ei voitu järjestää tavanomaisina kokouksina, vaan niitä pyrittiin mahdollisuuksien mukaan järjestämään virtuaalisesti. Lukuisten kirkkojen taloudellinen tilanne oli hyvin vaikea jo normaalioloissa, ja pandemian seurauksena monien kirkkojen taloudellinen ahdinko syveni. Lukuisia ekumeenisia kokouksia ja vierailuja jouduttiin joko peruuttamaan tai siirtämään myöhempään ajankohtaan. Kirkkoliittojen päätöksentekoa jouduttiin mahdollisuuksien mukaan sopeuttamaan etäyhteyksien käyttöön. Kun fyysiset tapaamiset eivät olleet mahdollisia, kirkkojen välille vakiintui uusia virtuaalisen yhteydenpidon muotoja ja verkostoja. Poikkeusvuosi loi myös sellaista, jota on syytä säilyttää tulevina vuosina.

Kirkkojen maailmanneuvosto

Kansainvälisistä ekumeenisista järjestöistä kattavin on Kirkkojen maailmanneuvosto (KMN). Se on perustettu vuonna 1948. Baasiksensa eli jäsenyysperustansa mukaan KMN ”on niiden kirkkojen yhteys, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi.” KMN käsittää yli 110 maassa 350 ortodoksista, anglikaanista, luterilaista, reformoitua, metodistista, baptistista, yhdistynyttä ja yhdistyvää kirkkoa ja kristillistä yhteisöä, jotka edustavat yli 500 miljoonaa kristittyä eli vajaata 25 prosenttia kristityistä. Suurin osa kirkoista on nykyään ns. etelän kirkkoja. KMN:n yhteydessä toimii seitsemän alueellista ekumeenista organisaatiota sekä Bosseyn ekumeeninen instituutti, joka järjestää ekumeenista koulutusta ja kokemusten vaihtoa eri kirkkojen edustajille eri puolilta maailmaa.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on yksi KMN:n perustajajäsenistä ja edelleen yksi sen aktiivisimmista jäsenkirkoista. Noin seitsemän vuoden välein järjestettävä yleiskokous on järjestön pääkokoonnutuminen. Yleiskokousten välillä päätösvaltaa käyttää 150-jäseninen keskuskomitea. KMN:n toimintaa ja taloutta ohjaa 20-jäseninen hallitus (eksekutiivikomitea). Piispa Simo Peura kirkostamme on sekä keskuskomitean että hallituksen jäsen. Suomesta keskuskomitean jäsen on lisäksi ortodoksikirkon edustajana TT Pekka Metso.

KMN:n kantavana teemana on ”pyhiinvaellus oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan”, joka alkoi Busanin yleiskokouksessa 2013 ja jatkuu seuraavaan vuonna 2022 pidettävään yleiskokoukseen. Teeman valinnalla ekumeeninen liike tahtoo sanoa, että kirkot ovat yhteisellä pyhiinvaellusmatkalla. Matkaa tehdessään ne kertovat hyvää sanomaa niin, että vanhurskaus kasvaa ja Jumalan rauha toteutuu maailmassa. Kaksoiskutsu on vastaus aikamme suureen

tarpeeseen löytää hengellisyyden ja inhimillisyyden yhteys. Emme saa tyytyä väkivallan kierteeseen, vaan jollakin täytyy olla näky toisenlaisesta todellisuudesta.

Kirkkomme edustajana kirkkojen kansainvälisten asioiden komiteassa on dosentti Hanna Ojanen ja Suomen ortodoksisesta kirkosta opiskelija Maria Mountraki sekä lähetysten ja evankelioinnin komiteassa kirkostamme professori Mika Vähäkangas ja Suomen ortodoksisesta kirkosta TM Aino Nenola. Piispa Simo Peura on KMN:n pysyväiskomission (Permanent Committee on Consensus and Collaboration, PCCC) toinen puheenjohtaja. Komissio jatkaa ortodoksisen kirkon asemaa käsitelleen erityiskomission työtä. Sen tehtävä on kehittää ortodoksien ja protestanttisten kirkkojen yhteistyötä. Kirkon lähetystyön keskuksen johtaja, dosentti TT, FT Risto Jukko toimii KMN:n Maailmanlähetysten ja evankelioimisen komission (CWME) johtajana.

Koronapandemia vaikutti edellisvuoden tavoin monin tavoin KMN:n toimintaan. KMN:n henkilöstö teki paljon töitä kotoa käsin etänä ja rajoitti matkustamisen minimiin. Ekumeeninen keskus oli suljettuna yleisöltä. Pandemia vaikutti voimakkaasti toimintasuunnitelmien toteutumiseen. Osa aktiviteeteista peruttiin, osa järjestettiin etänä. Webinaarit loivat uusia globaaleja osallistumismahdollisuuksia ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn.

Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomitean kokous oli alun perin tarkoitus pitää maaliskuussa 2020. Kokouksen merkittävyyttä lisäsi se, että siinä oli määrä valita uusi pääsihteeri Olav Fykse Tveitin jälkeen. Koronapandemian vuoksi kokousta ei voitu järjestää ja se päätettiin siirtää saman vuoden elokuulle. Myös tämä kokous jouduttiin koronan vuoksi peruuttamaan ja siirtämään myöhempään ajankohtaan – kesäkuulle 2021. Läsnäolokokous ei tällöinkään ollut mahdollinen, vaan keskuskomitea kokoontui etäkokoukseen – ensimmäistä kertaa historiansa aikana. Työskentely edellytti jäseniltä kärsivällisyyttä ja moderaattoreilta päättäväisyyttä. Puheenvuoroja oli pakko rajoittaa, ja paikka paikoin konsensuksen saavuttaminen vaikeutui. Muutamien osanottajien kohdalla internet-yhteydet toimivat huonosti, mikä esti täysipainoisen osanoton. Tärkeää oli, että määränemmistö (2/3) kyettiin säilyttämään istuntojen ajan. KMN:n henkilöstö oli valmistautunut kokouksen läpivientiin erinomaisen hyvin. Uutta pääsihteeriä ei voitu valita, sillä se olisi KMN:n sääntöjen mukaan edellyttänyt läsnäolokokousta.

Moderaattori Agnes Abuom pohti alustuksessaan kirkkoyhteisön tilannetta ja toi esille nykytilanteen tuomat haasteet ja mahdollisuudet. Hän korosti, että kirkkojen on pysyttävä yhdessä. Abuom kiinnitti huomiota väkivallan ja rasismien kasvuun, islamfobian ja antisemitismien nousuun sekä kristittyjen vainoihin. Pandemia on saanut aikaan kasvavaa polarisaatiota kirkkojen välillä, mikä ilmenee esim. rokotteiden saatavuutena ja turvallisuuden kokemuksen puuttumisena. Abuom korosti, että kirkot kykenevät kestämään tilanteen. Tarpeen on luoda turvallisia tiloja, joissa voidaan jakaa toivon tarinoita. Hallituksen raportissa korostettiin pyrkimystä pitää yllä kirkkojen yhteyttä (fellowship) ja huolehtia KMN:n elävyydestä instituutiona. Huolta kannettiin uuden pääsihteerin valinnasta ja siitä, kuinka yleiskokoukseen globaalista etelästä tulevat delegaatit voivat saada rokotukset. Virkaa tekevä pääsihteeri Ioan Sauca toi raportissaan esille kirkkojen yhteenkuuluvuuden vahvistamisen ja ekumeenisen kumppanuuden. Pääsihteerin toimintaan oltiin tyytyväisiä: pandemian aikana hän on vaalinut kirkkojen yhteyttä, vaikka läsnäolokokouksia ei ole ollut mahdollista järjestää. Pääsihteeri on lisäksi informoinut keskuskomiteaa kuukausittain vastuullaan olevista merkittävistä

tapauksista. Keskuskomitea oli hyvin tyytyväinen myös siihen, kuinka KMN:n henkilöstö on toiminut pandemian aikana.

Keskuskomitea otti vastaan Karlsruhen vuoden 2022 yleiskokouksen suunnittelukomitean raportin ja piti sitä hyvin kattavana. Keskuskomitea korosti, että oikeudenmukaisuuden ja rauhan pyhiinvaellus on edelleen KMN:n toiminnan keskuksessa. Keskuskomitea otti lisäksi vastaan yleiskokouksen päivitetyn viestintäsuunnitelman. Siinä korostetaan nuorten osallistumisen merkitystä yleiskokouksen valmisteluissa ja toteutuksessa.

Yleiskokouksen delegaattien kokonaismäärä on 775. Keskuskomitean kokoukseen mennessä jäsenkirkot olivat nimenneet 554 delegaattia ja 99 asiantuntijaa (advisor). Keskuskomitea vahvisti jäsenkirkkojen tekemät nimitykset delegaateiksi. Kirkkomme delegaatteja ovat siten arkkipiispa Tapio Luoma, hiippakuntasihteeri Kati Pirttimaa ja seurakuntapastori Vilma Saarinen. Kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen toimii delegaation asiantuntijana (advisor). Vielä puuttuvat nimitykset siirrettiin hallituksen hoidettavaksi. Keskuskomitea nimesi 104 kirkkojen ehdottamaa lisädelegaattia yleiskokoukseen pääsihteerin pohjaesityksen mukaisesti. Siinä etusijan saivat naiset, nuoret, alkuperäiskansoihin kuuluvat, maallikot ja jonkin toiminnallisen esteen omaavat. Tutkimuskoordinaattori Jussi Sohlberg tuli nimitetyksi kirkkomme delegaateiksi.

Yleiskokouksen budjetti (2018–2023) on suuruudeltaan 15.1 miljoonaa CHF. Budjetin toteutuminen riippuu siitä, pitääkö rahoitussuunnitelma. Saksan ulkoministeriön avustuksen alkuosa (3.3 milj. CHF) näyttää varmalta. Sen sijaan jälkimmäinen osa (3.3 milj. CHF) edellyttää uusien liittopäivien myöntöpäätöstä (vaalit 2022). EKD:n avustus 1,7 miljoonaa CHF toteutunee. Hallituksen tulee seurata rahoitusriskien kehittymistä.

Keskuskomitea hyväksyi KMN:n strategisen suunnitelman ja viestintästrategian 2018–2021 ulottamisen vuoteen 2022. Hallitusta pyydettiin ottamaan huomioon mahdollisuudet syventää vuorovaikutusta digitaalisten välineiden kautta sekä seuramaan strategiasuunnitelman toteutumista silmällä pitäen erityisesti pandemian vaikutuksia. Lisäksi tähdennettiin KMN:n rasmin, syrjinnän ja xenofobian vastaisen työn merkitystä.

Keskuskomitean saaman talousraportin mukaan KMN:n talous on kokonaisuutena hyvässä kunnossa. Tulevaisuuden kannalta Ekumeenisen keskuksen alueen Green Village -hankkeen onnistuminen on avainasemassa. Keskuskomitean saaman raportin mukaan hanke on edennyt suunnitelmien mukaan. Keskuskomitea tervehti ilolla Luterilaisen maailmanliiton kiinnostusta hankkia omistukseensa toimistotilaa uudesta rakennuksesta.

Kirkossamme käynnistettiin uudelleen valmistautuminen vuodelle lykkääntyneeseen KMN:n yleiskokoukseen. Valmisteluprosessi toteutetaan ekumeenisesti siten, että mukana on kirkkomme edustajien lisäksi myös muiden KMN:n suomalaisten jäsenkirkkojen edustajia. Lisäksi valmisteluun osallistuvat edustajat KMN:n kumppanuusjärjestöistä ja Viron luterilaisen kirkon yleiskokousedustajat.

Kirkkojen maailmanneuvostoon liittyvät kysymykset olivat käsittelyssä useissa Pohjoismaiden luterilaisten kirkkojen kansainvälisistä ja ekumeenisista suhteista vastaavien viranhaltijoiden etätapaamisissa. Yhtenä keskustelun aiheena oli KMN:n tulevaisuus tilanteessa, jossa nykyiset suurimmat rahoittajat eivät enää pysty tukemaan organisaation toimintaa samalla tavalla kuin

aiempina vuosikymmeninä. Kokouksia järjestettiin myös yhdessä pohjoismaisten kirkkojen keskuskomitean jäsenten kanssa, mikä mahdollisti sen, että taloudellinen "tulosvaroitusta" saatiin välitettyä KMN: hallitukselle ja keskuskomitealle.

KMN:n ekumeeniset sihteerit kokoontuivat Bossey'n ekumeenisessa instituutissa lokakuussa. Tämänkertaisen kokouksen tarkoitus oli ennen muuta jakaa korona-ajan kokemuksia kirkkoista eri puolilla maailmaa sekä valmistautua vuoden 2022 KMN:n yleiskokoukseen Karlsruhessa. Läsnä oli henkilökunta mukaan lukien noin 40 osallistujaa ja verkon kautta noin 30 lisää. KMN:n johto vakuutti, että yleiskokous pyritään toteuttamaan suunniteltuna aikana.

Vuonna 2021 kirkkomme jäsenmaksu Kirkkojen maailmanneuvostolle oli 178 500 euroa. Jäsenkirkkojen edellytetään maksavan yksi ylimääräinen vuosittaista jäsenmaksua vastaava summa yleiskokousten välillä KMN:n yleiskokousrahastoon. Maksut yleiskokousrahastoon oli hoidettu jo aiemmin, joten vuonna 2021 ylimääräistä maksua yleiskokousrahastoon ei suoritettu. Kirkkomme on tukenut Faith and Order -komission työtä vuosittain 27 000 eurolla.

Pohjoismainen Faith and Order -verkosto. Pohjoismainen Faith and Order -verkosto avaa näköalan KMN:n F&O-komission työskentelyyn, jossa myös roomalaiskatolinen kirkko on mukana. F&O-komission keskeisiä projekteja vuoden 2013 yleiskokouksen jälkeen on ollut kolme. Ne kaikki julkaisivat vuoden 2021 loppuun mennessä työnsä tulokset pääosin. 1) Yksi näistä on jatkotyöskentely kirkkojen moraalikysymyksiin liittyvien päätöksentekoprosessien analysoinnin parissa. Tässä työskentelyssä on vuonna 2015 käynnistyneen toisen vaiheen aikana julkaistu ensinnäkin moraalisen harkinnan prosesseja ja lähtökohtia eri kristillisissä traditioissa esittelevä raportti *Learning from Traditions* sekä toiseksi tapauskertomuksia siitä, miten kirkot ovat historian kuluessa muuttaneet moraaliopetustaan moraalisten periaatteidensa pohjalta nimellä *Learning from History*. Viimeisimmässä julkaisussa *Moral Discernment. A Tool to Explore Common Ground and Disagreement* tarkoituksena on tarjota eri kirkkoille työväline yhteisen pohjan erimielisyyksien käsittelyyn liityen moraalikysymyksiin. Kutakin julkaisua esiteltiin webinaarissa.

2) Toinen alaryhmän työstämä teema on ekumeeninen oikeudenmukaisuuden ja rauhan pyhiinvaelluksen teologia. Lopputuloksena on julkaisujen trilogia: dokumentit *Come and See: A Theological Invitation to the Pilgrimage of Justice and Peace, Love and Witness*, joka käsittelee "Herramme Jeesuksen Kristuksen rauhan julistamista uskonnollisesti moninaisessa maailmassa" sekä *Cultivate and Care*, joka luonnostelee "ekumeenista oikeudenmukaisuuden teologiaa luomakuntaa varten ja sen kanssa".

3) Kolmas alaryhmäprojekti on *Kirkko: yhteistä näkyä kohti* -konvergenssidokumenttiin annettujen vastausten pohjalta noussut työskentely. Tähän liittyen julkaistiin kuluneena vuonna kolme kokoomateosta: *The Churches Respond to the Church. Towards a Common Vision I-II* sekä *What Do the Churches Say about the Church*. Kirkkojen ja muiden ekumeenisten toimijoiden vastaukset Kirkko-dokumenttiin julkaistiin näissä kahtena niteenä sekä erillisenä julkaisuna lyhyt analyysi annetuista vastauksista. Lisää julkaisuja on vielä luvassa. Kirkko-dokumentista annettuja vastauksia ja jatkotyöstämistä edellyttäviä kysymyksiä on käsitelty webinaareissa, jotka jatkuvat vuonna 2022. Analyysien mukaan monessa asiassa kirkko-opillinen yhteisymmärrys on kasvanut. On aika haastaa kumppanikirkkoja kysymällä, mitä vielä voimme tehdä yhteytemme vahvistamiseksi. On havaittavissa uutta intohimoa suhteessa kirkon missioon, sekä muuttavan

oikeudenmukaisuuden että evankeliumin julistamisen mielessä. Pyrittäessä saamaan globaalien etelän kirkkoja ekumeenisen liikkeen pariin on tarpeen painottaa enemmän hengellistä ja reseptiivistä ekumeniaa, kasteeseen pohjautuvaa kirkko-oppia sekä uudistunutta intohimoa lähetykseen ja evankeliointiin. Syvä tietoisuus kirkosta ja sen palveluvirasta Jumalan tarkoituksen toteuttamisessa ihmisperheen ja koko luomakunnan hyväksi on yksi tärkeimmistä lahjoista, jonka ekumeeninen liike voi jakaa globaalien etelän kristillisyyden kanssa, joka on usein luonteeltaan evankelikaalista, karismaattista, itsenäistä ja helluntailaista.

Faith and Order -komissio esitti KMN:n hallitukselle suunnitelman järjestää kuudes Faith and Order -konferenssi Nikean uskontunnustuksen 1700-vuotisjuhlan kunniaksi vuonna 2025. Tarkoituksena olisi käsitellä konferenssissa sitä, miten välitämme kristillistä uskoa huomisen maailmassa kirkkojen missionaarisen ja ekumeenisen haasteena.

ACT Alliance (ACT) on Kirkkojen maailmanneuvoston piirissä toimivien kirkkojen ja kirkollisten avustusjärjestöjen humanitaarisen työn, kehitysyhteistyön ja vaikuttamistyön kansainvälinen verkosto. ACT:illa on 137 jäsentä ja se toimii lähes 130 maassa. Näin ollen se on maailman suurin protestanttisten ja ortodoksisten avustusjärjestöjen verkosto. Suomalaisia jäsenjärjestöjä ovat Kirkon Ulkomaanapu (KUA) ja Suomen Lähetysseura.

ACT työskentelee globaalien oikeudenmukaisuuden puolesta ja köyhyyttä vastaan, tukee katastrofien ja konfliktien uhreja, auttaa ihmisiä sopeutumaan ympäristön muutoksiin ja vaikuttaa hallituksiin sekä muihin päätöksentekijöihin ihmisoikeuksien turvaamiseksi. ACT:n jäsenjärjestöt toimivat kansallisissa ja alueellisissa foorumeissa. Eurooppalaiset jäsenet toimivat alueellisissa Eurooppa-foorumissa, sekä niissä globaalien etelän kansallisissa foorumeissa, joiden alueella ne työskentelevät. Lisäksi Euroopassa toimii ACT Alliance EU, jonka keskeisenä tavoitteena on vaikuttamistyö EU:n suuntaan. ACT tekee läheistä yhteistyötä myös useiden YK-toimijoiden kanssa.

Vuonna 2021 ACT järjesti virtuaalisen yleiskokouksen, joka muun muassa valitsi uudet jäsenet verkoston hallintoelimiin. ACT:n uusi puheenjohtaja on Act Church of Swedenin toiminnanjohtaja Erik Lysén. Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja Jouni Hemberg jatkaa ACT:n jäsenyys- ja nimityskomitean jäsenenä. Vuonna 2021 ACT jatkoi myös uuden, kestävän rahoitusmallin valmistelua sekä vaikuttamistyötä esimerkiksi ilmastokysymysten, sukupuolten välisen oikeudenmukaisuuden ja koronarokotteiden oikeudenmukaisen jakautumisen puolesta.

Global Christian Forum

Global Christian Forum on ekumeeninen verkosto, jonka tehtävänä on "luoda avoin tila, jossa lukuisten kirkkojen ja kirkkojen välisten organisaatioiden edustajat – jotka tunnustavat kolmiyhteisen Jumalan ja Jeesuksen Kristuksen täydellisen jumaluuden ja ihmisyyden – voivat kokoontua vahvistamaan keskinäistä kunnioitusta ja etsimään ja ilmaisemaan yhteisiä haasteita".

Global Christian Forum perustettiin vuonna 1998. Ajatus syntyi ennen Kirkkojen maailmanneuvoston Hararen yleiskokousta. Tavoitteena oli luoda "foorumi", joka tavoittaa myös järjestäytyneiden ekumeenisten organisaatioiden ulkopuolella olevat kirkot – erityisesti nopeasti kasvavat helluntailais-karismaattiset kirkot. Forumin perustajajäseniä ovat Kirkkojen maailmanneuvosto, Paavillinen ykseysneuvosto (PCPCU) ja World Evangelical Alliance. Nykyisin

sen toiminnassa on mukana myös Pentecostal World Fellowship. Ensimmäinen globaali kokoontuminen järjestettiin Limurussa, Keniassa vuonna 2007, toinen Manaossa, Indonesiassa vuonna 2011 ja kolmas Bogotassa Kolumbiassa vuonna 2018. Verkoston pääsihteerinä toimii Casely Essamuah.

Seuraava maailmanlaajuinen kokous (Global Gathering) oli keskustelussa kaikissa Global Christian Forumin kansainvälisen komission kokouksissa. Helmikuisessa kokouksessa nostettiin esille tarve järjestää alueellisia kokoontumisia ennen vuoden 2024 maailmanlaajuista kokoontumista. Niiden nähtiin olevan monilla alueilla tarpeen kirkkojen välisten yhteyksien parantamisessa ja siltojen rakentamisessa kirkkojen välillä. Alueellisten kokoontumisten toivottiin kutsuvan erityisesti nuoria tuomaan esille niitä kysymyksiä, jotka heidän elämässään ovat keskeisiä. Maailmanlaajuisen kokouksen valmistelua varten asetettiin komitea, jonka tulee valmistella ehdotus kokouksen pitopaikasta. Kokouksen ajankohdaksi päätettiin 15.-19.4.2024. Alustavissa keskusteluissa Suomi on mainittu yhtenä mahdollisena Global Gatheringin isäntämaana. Kokouksen järjestäminen Suomessa olisi paitsi merkittävää kotimaisen ekumenian näkökulmasta, myös mahdollisuus tuoda esiin globaalien kristinuskon elinvoimaisuutta eri puolilla maailmaa. Kansainvälisen komission on määrä tehdä ratkaisu kokouspaikasta kesällä 2022.

Foorumi piti yhteyttä sen toiminnan piirissä oleviin kirkkoihin uutiskirjeiden ja muun verkkomateriaalin kautta. Sen järjestämät kokoukset jouduttiin toteuttamaan virtuaalisesti. Global Christian Forum välitti tietoa sen toimintaan osallistuvien kirkkojen kokemuksista koronapandemian aikana. ‘

Euroopan kirkkojen konferenssi

Euroopan kirkkojen konferenssi (CEC) on vuonna 1959 perustettu Euroopan ortodoksisten, anglikaanisten, luterilaisten ja protestanttisten kirkkojen ekumeeninen yhteistyöelin, jolla on 115 jäsenkirkkoa ja noin 40 kumppanuusorganisaatiota. Tähän ryhmään kuuluvat myös kansalliset ekumeeniset neuvostot. Euroopan kirkkojen konferenssi on yksi seitsemästä alueellisesta kirkkojen konferenssista maailmassa. Järjestön perussäännön mukaan ”Euroopan kirkkojen konferenssi on niiden kirkkojen ekumeeninen yhteys Euroopassa, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän, ja Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi”.

Novi Sadin 2018 yleiskokouksen jälkeen CEC alkoi toteuttaa yleiskokouksen teemoihin *vieraanvaraisuus, oikeudenmukaisuus* ja *toivo* liittyviä strategisia tavoitteita. Hallitus johtaa CEC:n työtä yleiskokousten välillä. Puheenjohtajana on CEC:n presidentti, ranskalainen pastori Christian Krieger. Teologian opiskelija Tuomo Mäkelä kirkostamme on hallituksen varajäsen.

Hallitus on nimennyt CEC:n keskeisille teema-alueille kuusi referenssiryhmää, joissa on kirkkojen edustajia. Referenssiryhmät ovat: 1) ekklesiologia ja lähetys, 2) diversiteetti, pluralismi ja demokratiakasvatus, 3) taloudellinen ja ekologinen oikeudenmukaisuus ja kestävä tulevaisuus, 4) tiede, bioetiikka ja teknologia, 5) ihmisoikeuskasvatus ja vaikuttamistoiminta, 6) yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus. Kirkollamme on edustaja kaikissa ryhmissä. Jäsenkirkkojen edustajat osallistuivat referenssiryhmien työskentelyyn huomattavasti aktiivisemmin kuin aikaisemmin kun kokoukset järjestettiin virtuaalisesti eikä osanottajilla ollut tarvetta matkustaa Geneveen tai Strasbourgiiin. Ongelmana oli kuitenkin teema-alueiden suuri

määrä ja laajuus, jolloin monet temaattisista ryhmistä toimivat käytännössä ilman yhteyttä Brysselin toimistoon.

Kirkkomme on tukenut CEC:n vaikuttamistyötä. Tähän liittyen CEC:n kanssa on sopimus siitä, että Kirkkohallituksen EU-asiantuntija Lena Kumlin toimii osan työajastaan Brysselissä CEC:n toimistolla. Koronapandemian vuoksi järjestely pystyttiin toteuttamaan vain osittain, mutta Kumlin osallistui CEC:n vaikuttamistyöhön verkon kautta.

Pääsihteeri Jørgen Skov Sørensen on työstänyt vuosien 2020 ja 2021 aikana kolmea organisaatioon liittyvää teemaa: omistajuus, koherenssi ja näkyvyys. Pääsihteeri toteutti tehtävää haastattelemalla jäsenkirkkojen johtoa ja ekumeenisista suhteista vastaavia henkilöitä. Pääsihteerin raporttia käsiteltiin hallituksen kokouksissa ja marraskuussa 2021 hallitus päätti merkittävistä painopisteiden ja toimintatapojen muutoksista.

Euroopan kirkkojen konferenssi tulee keskittymään kahteen pääalueeseen: julkiseen teologiaan ja vaikuttamistoimintaan Euroopan Unionissa. Tämä merkitsee sitä, että CEC:n sihteeristössä tulee olemaan vähemmän tiettyjen yksittäisten aihealueiden asiantuntijoita. Sen sijaan teologista osaamista tullaan vahvistamaan, samoin asiantuntemusta vaikuttamistoiminnassa.

Tulevaisuudessa Brysselissä sijaitseva sihteeristö koostuu kahdesta yksiköstä, joissa kummassakin on kolme työntekijää: teologian ja tutkimuksen yksikkö sekä vaikuttamis- ja dialogiyksikkö. Nämä kaksi yksikköä työskentelevät yhdessä ja ovat toisistaan riippuvaisia saavuttaakseen organisaation tavoitteet: tehdä edunvalvontatyötä Euroopan toimielimissä teologisesti perustellulla pohjalla. Tavoitteena on saada teologian ja tutkimuksen yksikköön teologisesti pätevää henkilökuntaa, jolla on asiantuntemusta "julkisesta teologiasta" ja hyvä ymmärrys CEC:n monimuotoisesta kirkollisesta luonteesta, kun taas edunvalvonta- ja dialogiyksikkö rakentuu henkilöstölle, jolla on kokemusta ja taitoja vaikuttamistoimintaan Euroopan Unionin toimielimissä.

Hallituksen mukaan ehdotetut muutokset perustuvat Uppsala-raportin tuloksiin ja suositukseen, jotka pääosin hyväksyttiin vuoden 2013 yleiskokouksessa Budapestissa. Lisäksi pääsihteeri on haastatellut laajaa joukkoa ekumeenisia sihteeireitä ja kirkkojohtajia jäsenkirkoista, kumppanuusjärjestöistä sekä hallituksen jäseniä.

CEC lopettaa sellaisten organisaatioiden rahoittamisen, jotka eivät kuulu siihen. CEC on useiden vuosien ajan tukenut taloudellisesti ja hallinnollisilla palveluilla useita itsenäisiä organisaatioita kuten CCME (Churches' Commission for Migrants in Europe), ECEN (European Christian Environmental Network) ja CALL-verkosto (Church Action on Labour and Life). Viime vuosien vähentyneen rahoituskehysten vuoksi CEC on leikannut omaa toimintaansa. CEC:n ulkopuolisille organisaatioille osoitetut resurssit ovat kuitenkin säilyneet ja siten niiden suhteellinen rahoitusosuus CEC:n toimintaan verrattuna on kasvanut. Nykyään merkittävä osa CEC:n tuloista kohdennetaan uudelleen CEC:n ulkopuolisiin toimintoihin. Hallitus päätti, että CEC:n toimintaan myönnetty rahoitus tulee ensisijaisesti käyttää CEC:n omaan toimintaan. Taloudellisesta tuesta luopuminen organisaatioille, jotka eivät kuulu CEC:iin, tapahtuu asteittain ja neuvottelujen jälkeen.

Paikallisten kumppaneiden taloudellisen tuen vähennyttyä Strasbourgin toimisto suljetaan. CEC:n työtä Strasbourgissa sijaitsevien instituutioiden suhteen ylläpidetään ja johdetaan Brysselistä, jossa yksi dialogi- ja vaikuttamistyöyksikön työntekijä on erityisesti vastuussa Strasbourgissa tapahtuvan päätöksenteon seurannassa.

Keskittyminen "julkiseen teologiaan" ja tehostettuun edunvalvontaan Euroopan instituutioissa merkitsee sitä, että perinteisemmät ekumeeniset kahden- ja monenväliset dialogit sekä uskontojen välinen vuoropuhelu jätetään Euroopan protestanttisten kirkkojen yhteisön ja Kirkkojen maailmanneuvoston sekä paikallisten kirkkojen ja ekumeenisten neuvostojen tehtäväksi.

Hallituksen päätös aiheutti voimakkaan vastareaktion Euroopan kirkkojen siirtolaisuuskomission (CCME) taholta. Pääsihteeri Torsten Morizin mukaan päätös on ristiriidassa CEC:n ja CCME:n välisen sopimuksen kanssa, joka on voimassa vuoden 2024 loppuun saakka. Moritz kritisoi CEC:n linjavalintaa siinä, että se luopuu spesifeistä teema-alueista ja niihin liittyvästä monipuolisesta asiantuntemuksesta ja keskittyy vain julkiseen teologiaan ja vaikuttamistoimintaan. Erityisen huolensa hän ilmaisee siitä, millaisia taloudellisia vaikutuksia hallituksen päätöksellä on CCME:n toimintaan. CEC:n kautta tullee tuella on tähän asti rahoitettu toimiston pääsihteerin (Executive Secretary) tehtävää. Moritzin mukaan leikkaus vaarantaa puolet CCME:n teematyökapasiteetista. Tuki on antanut CCME:lle mahdollisuuden työskennellä jäsentensä ja CEC:n jäsenkirkkojen hyväksi turvapaikka- ja maahanmuuttoasioissa. Leikkaus on Moritzin mukaan vakava myös CCME:n viestinnän ja varainhankinnan kannalta.

Euroopan kirkkojen konferenssin talous on kohtuullisen vakaalla pohjalla, mutta uusia keinoja varainhankintaan esimerkiksi EU:n kautta tarvittaisiin. Pohjoismaiden jäsenkirkkojen kesken on sovittu jäsenmaksujen tasauksesta epäoikeudenmukaiseksi osoittautuneen laskentakaaavan oikaisemiseksi. Niinpä Norjan kirkko maksaa nyt enemmän kuin alun perin oli esitetty. Vuonna 2021 kirkkomme maksoi jäsenmaksua edellisvuoden tapaan 80 000 euroa. Lisäksi tuemme Kirkko ja siirtolaisuus -komission työtä vuosittain 8 500 eurolla.

Euroopan kirkkojen konferenssin hallituksen tekemä päätös uudistuksista oli perusteltu. Budapestin yleiskokouksen päätöksistä oli saatu toimeenpantua lähinnä rakenteellisia uudistuksia ilman, että toiminnan painopisteitä olisi perusteellisesti arvioitu. Lähes kaikki vanhan komissiorakenteen tehtäväalueet tuotiin uuteen organisaatioon. Nyt ei kuitenkaan ole vielä selvää, miltä CEC näyttää tulevaisuudessa, nyt on vasta linjattu, mitkä ovat painopisteet ja mitä CEC ei jatkossa enää tee. Kirkko ja siirtolaisuus -komission tilanne vaikeutuu CEC:n uudistusten myötä. Sen työn turvaamiseksi on tarpeen löytää uusia keinoja.

Luterilainen maailmanliitto

Suurin osa maailman luterilaisista kuuluu Luterilaisen maailmanliiton (LML) jäsenkirkkoihin, joita on 148 ja niissä yhteensä yli 77 miljoonaa jäsentä. Jäsenkirkkoja on 99 maassa eri puolilla maailmaa. Vuonna 1947 Lundissa perustetun LML:n jäsenkirkot "tunnustavat kolmiyhteisen Jumalan, ovat yksimielisiä Jumalan sanan julistuksesta ja ovat alttarin ja saarnatuolin yhteydessä keskenään. LML tunnustaa yhden, pyhän, katolisen ja apostolisen kirkon ja on sitoutunut palvelemaan kristittyjen ykseyttä kautta maailman". LML:n virallinen nimi korostaa kirkkojen läheistä keskinäistä yhteyttä: Luterilainen maailmanliitto – kirkkojen kommuunio.

Vuotta 2021 väritti sekä jatkuva pandemiatilanne että syksyllä tapahtunut pääsihteerin vaihdos.

Pandemiatilanteesta johtuen neuvoston kokoukset muutettiin etätapaamisiksi. Neuvosto tapasi vuoden aikana kolme kertaa (toukokuu, kesäkuu, marraskuu). Neuvoston tapaamiset keskittyivät päätöksentekoon ja raporttien vastaanottamiseen, keskustelulle ja yhteiselle suunnittelulle ei ollut juurikaan varattu aikaa. Neuvoston toiminnan kannalta tämä on harmillista, sillä komiteauudistuksen (2019) mukaiset uudet komiteat pääsivät tapaamaan ensimmäistä kertaa vasta marraskuussa 2021. Pohjoisen alueen kokouksia järjestettiin säännöllisesti. LML:n rakenteellisena haasteen on 2020 alkanut siirtyä ”polysentriseen”, hajautettuun toimistoon.

Yhdeksi keskeiseksi teemaksi 2021 nousi luterilaisen identiteetin ja kammunion sisäisten suhteiden vahvistaminen sekä yhteydet ILC:n ja ILC:n yhteydessä toimiviin kirkkoihin. Näiden aiheiden ympäriltä järjestettiin kaksi suljettua konsultaatiota. Uudessa komitearakenteessa kammunion suhteita käsitellään erillisessä komiteassa. Komitean yhtenä keskeisenä tehtävänä on suunnitella mekanismeja tai toimintamalleja, joilla kammunion sisäisiä suhteita voidaan vahvistaa.

Kesäkuussa 2021 neuvosto valitsi uudeksi pääsihteeriksi virolaisen Anne Burghardt. Uuden pääsihteerin toimikausi alkoi marraskuun alussa 2021. Siirtymä näyttää sujuneen hyvin. Sekä väistynyt pääsihteeri Martin Junge että uusi pääsihteeri vierailivat Suomessa syksyllä 2021.

LML:n taloudellinen tilanne jatkuu edellistä vuotta seuraten kohtuullisen hyvänä. Kolmannen neljänneksen lopussa tulot kattavat 70 % koko vuoden suunnitelluista menoista. 94 % tuloista liittyy Maailmanpalvelun ohjelmiin. Toteutumattomia kuluja on n. 1 milj. eur verran. Säästöt ovat syntyneet matka- ja hallintobudjetista sekä toimintatapojen muutoksista. Vuoden 2023 yleiskokouksen n. 3,1 milj. euron budjetti on tällä hetkelle 245 000 euroa alijäämäinen. Suomen ev.-lut. kirkon budjetoitu osuus yleiskokouksen kuluista on 325 000 euroa. LML ennakoii jo nyt mahdollisesti jatkuvan covid-19 pandemian vaikutusta 2023 yleiskokoukseen (esim. testauksesta ja karanteeneista aiheutuvat ylimääräiset kulut; Puolan maahantulolinjaukset ja niiden vaikutus delegaattien määrään). Augusta Victoria -sairaalan taloudellinen tilanne on ollut haastava pitkään. Haasteet ovat johtuneet palestiinalaisalueen hallinnon haluttomuudesta tai kyvyttömyydestä vastata sovituista kuluista. Tilannetta seurataan päivittäin.

Ekumeenisissa suhteissa LML:n painopisteiksi ovat nousemassa paikallisen ja kansainvälisen tason ekumeenian yhteys sekä ekumeenisten sopimusten vastaanottaminen ja täytäntöönpano. Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista-asiakirjan puitteissa yhteen tulevat viisi kommuniota ovat valmistelemassa yhteistä opasta sopimuksen täytäntöönpanosta. Myös kansainvälinen vuoropuhelu anglikaanien kanssa on edennyt implementointivaiheeseen. Uusi komissio keskittyy edistämään yhteistyötä paikallisella tasolla. LML valmistelee luterilaista ryhmää tarkastelemaan trilateraalisia mennoniittojen ja katolilaisten kanssa valmistellun asiakirjan esiin nostamia haasteita ja reformoitujen maailmanliiton kanssa on alkamassa tutkimushanke uskonnonvapautteen liittyvistä kysymyksistä. Katolisen kirkon kanssa yhteistyö tiivistyy edelleen Maailmanpalvelun ja Caritas Internationalin välisen yhteistyösopimuksen puitteissa. Dialogit ortodoksisten kirkkojen ja helluntailaisten kanssa jatkuvat. Viimeisin Luterilais-katolisen dialogiryhmän dokumentti valmistui 2019, jolloin se myös hyväksyttiin LML:n neuvostossa. Katolinen osapuoli ei ole hyväksynyt asiakirjaa, jonka statusta on yhteisellä sopimuksella muutettu dialogiraportista ”tutkimusasiakirjaksi” (study document).

Vuoden 2022 alkupuolella LML lähettää jäsenkirjoille seuraavan yleiskokouksen valmistautumisaineistoja. Yleiskokous järjestetään teemalla *One Body, One Spirit, one Hope*. Jäsenkirjoja pyydetään yleiskokoukseen valmistautumisessa painottaamaan yhteyden ja syrjimättömyyden teemoja. Vuoden 2017 yleiskokouksesta esityslistalle on nousemassa muutos LML:n konstituutioon. Muutos liittyy sanojen "gender justice" lisäämiseen osaan III Nature and functions. Eksekutiivikomitea keskustelee eri etenemisvaihtoehdoista ja tuo esityksen neuvostolle 2022.

Seuraava neuvoston kokous kesäkuussa 2022 oli suunniteltu pidettäväksi Tanskassa. Johtuen kokouspaikan varauskäytännöistä ja pandemiatilanteen epävarmuudesta kokous päätettiin jo loppuvuodesta 2021 joko siirtää pidettäväksi toisaalla tai pitää etäkokouksena. Eksekutiivikomitea tekee esityksen uudesta kokouspaikasta tammikuun 2022 loppuun mennessä.

Kirkkomme jäsenmaksu LML:lle on 250 000 euroa. Lisäksi kirkkomme maksaa yleiskokousrahastoon vuosittain 50 000 euroa. Kansainvälisten ja ekumeenisten yhteyksien rahastosta tuettiin LML:n hakemusten mukaisesti ekumeenisiä dialogeja 50 000 eurolla, diakoniaprojektia 100 000 eurolla ja Maailmanpalvelun toimintaa 80 000 eurolla. Lisäksi tuettiin LML:n koordinoimaa Etiopian Mekane Yesus -kirkon seminaarin jälleenrakentamishanketta 50 000 eurolla.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto

KMN:n jäsenyyisperusta eli baasis on teologis-ekumeenisena lähtökohtana Suomen Ekumeenisen Neuvoston itseymmärrykselle: "Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) on kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen yhteistyöelin. Jäseniksi voidaan hyväksyä yhteisöjä, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän, Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi." Neuvostoon kuuluu tällä hetkellä 11 jäsenkirkkoa ja 5 tarkkailijakirkkoa sekä 27 kumppanuusjärjestöä.

Neuvoston hallituksen puheenjohtajana toimii arkkipiispa Tapio Luoma ja pääsihteerinä pastori Mayvor Wörn-Rancken (met.). Suomen Ekumeeninen Neuvosto koordinoi ekumeenisen rukousviikon viettoa sekä suunnittelee, koordinoi ja tuottaa materiaalia ekumeenisen vastuuviikon toteuttamista varten eri kirkoissa ja niiden seurakunnissa. Se on ollut keskeinen toimija myös käytäessä keskustelua viranomaisiin päin esimerkiksi turvapaikanhakijoiden ja erityisesti kristittyjen tai kristityksi kääntyneiden turvapaikanhakijoiden asemasta sekä positiivisen uskonnonvapauden toteutumisesta esimerkiksi koulujen uskonnonopetuksessa. Joulukuussa SEN oli järjestämässä ilmastonmuutosta käsitellyttä neljättä kansainvälistä Sofia Earth Forumia kulttuurikeskus Sofiassa. Kevään yleiskokouksessa palkittiin vuoden 2020 ekumeenisesta teosta Domini Life-mobiilisovellus. Neuvoston jaostot järjestävät ekumeenisiä tapahtumia ja tuottavat materiaalia kirkkojen ja viranomaisten käytettäväksi. SEN järjestää myös vuosittaisen kirkonjohtajien tapaamisen. SEN:n strategiaprosessi saatettiin päätökseen syyskokouksessa. Siellä hyväksyttiin strategia *Erilaisina yhdessä* vuosille 2022–2024. Strategiset painopisteet ovat: 2022 Paikallisekumenia ja kestävä tulevaisuus, 2023 Kotimainen ekumenia ja yhdessä vaikuttaminen sekä 2024 Kansainvälinen ekumenia ja globaali vastuu.

Neuvoston toiminta on aktiivista, mutta sen talouden ja sitä kautta myös toiminnan tekee haavoittuvaksi suuri riippuvuus kirkkomme rahoituksesta, joka koostuu jäsenmaksuista ja kolehtituloista. Kirkkomme kaksi vuosittaista kolehtia ovat muodostaneet noin puolet SEN:n rahoituksesta. Pandemiavuodet osoittivat erityisesti kolehtitulojen epävarmuuden. Kuluneena vuonna toiminnan jatkumisen kannalta tärkeäksi taloudellisessa kriisitilanteessa osoittautui kirkkomme Kansainvälisten ja ekumeenisten yhteyksien rahastosta myönnetty 75 000 euron avustus. Taloutta on tämän jälkeen tasapainotettu lomautuksilla, pienkeräyksellä ja etsimällä uusia rahoituskanavia. Lisäksi vuoden 2021 jälkeen SEN:n palkanmaksu ja muu maksuliikenne siirtyy tilitoimistolle taloudenhoitaja Perry Johanssonin siirrettyä eläkkeelle.

Suomen lähetysneuvosto

Suomen lähetysneuvostoon (SLN) kuuluvat lähes kaikki suomalaiset luterilaiset, vapaakristilliset ja tunnustustenväliset lähetysjärjestöt ja lähetystyötä tekevät kirkot. Hallituksen puheenjohtajana toimii Patmos Lähetysseurion muslimityöntekijä Timo Keskitalo. SLN:n tarkoituksena on edistää lähetystyötä tekevien yhteisöjen keskinäistä yhteyttä ja lähetysasiaa Suomessa. Tämän tarkoituksen toteuttamiseksi neuvosto: 1) hoitaa yhteyksiä jäsentensä kesken, 2) järjestää ajankohtaispäiviä ja seminaareja, 3) osallistuu Euroopan lähetysneuvostojen ja -allianssien yhteistyöhön, 4) hoitaa tarvittaessa jäsenjärjestöjensä yhteisiä asioita viranomaisten kanssa sekä 5) kokoaa ja julkaisee Suomen lähetystyötä koskevia tilastoja ja muuta sitä valaisevaa aineistoa.

Lähetysneuvoston toiminta tapahtuu seitsemän työryhmän kautta. Työryhmät keskittyvät lähetysteologiaan, lähetystyöntekijöiden henkiseen huoltoon ja työsuhdeasioihin, kehitysyhteistyöhön, viestintään, nuorten aikuisten toimintaan sekä vuosittain lokakuussa vietettävän kristittyjen yhteisen lähetyspyhän valmisteluihin.

Suomen Lähetysneuvosto on jäsenenä Euroopan evankelikaalisten lähetysjärjestön liitossa (EEMA) ja toimii yhteistyössä Euroopan lähetysneuvoston kanssa. Se on myös Kirkkojen maailmanneuvoston maailmanlähetyksen ja evankelioimisen komission liitännäisjäsen.

Vuonna 2021 SLN:n hallitus kokoontui neljästi. Työryhmistä Legacy-työryhmä toteutti lyhytaikaisen evankelioinnin Legacy-projektin 9.-31.7.2021. Projektissa oli mukana yhteensä 21 tiimiä, joissa oli 135 osallistujaa. Neljä ulkomaan aktiota suuntasivat Saksaan, Kreikkaan, Norjaan ja Venäjälle, ja 17 tiimiä eri puolille Suomea. Lähetyspyhätyöryhmä osallistui Lähetyspyhän (9.-10.10.) vieton valmisteluun. Lähetystyöntekijöiden huoltotyöryhmä järjesti lähettiperheiden retriitin 14.-19.10.

Vuoden lopussa SLN julkaisi yhteenvetotilaston jäsenjärjestöjen taloudellisesta tilanteesta sekä lähettien määrästä. Lähettitilastojen julkaisun yhteydessä nousi esiin kysymys "lähetystyöntekijä" ja "lähetystyö" sanojen määritelmästä. Lähetystyön vaikuttavuus ei ole suoraan verrannollinen lähetettyjen työntekijöiden lukumäärään, eikä laskevia lähettien lukumääriä tulisi ymmärtää lähetyksen vaikuttavuuden laskuna.

Porvoon kirkkoyhteisö

Vuonna 1992 valmistui ekumeeninen asiakirja Porvoon yhteinen julkilausuma, joka siihen sisältyvän Porvoon julistuksen allekirjoittamisen myötä loi läheisen yhteyden (kommuunio) Britannian ja Irlannin anglikaanisten kirkkojen sekä Pohjoismaiden ja Baltian luterilaisten kirkkojen välille syksyllä 1996. Neuvotteluissa mukana olleista kirkoista ainoastaan Latvian

evankelis-luterilainen kirkko on jäänyt, ainakin toistaiseksi, tarkkailijajäseneksi. Tanskan kirkko liittyi täysjäseneksi lokakuussa 2010; vuonna 2014 mukaan liittyivät Latvian evankelis-luterilainen ulkomaankirkko ja Britannian luterilainen kirkko.

Jäsenkirkkojen välisen yhteyden sisältö käy ilmi Porvoon julistukseen sisältyvistä sitoumuksista. Julistus menee pidemmälle kuin mikään muu ekumeeninen sopimuksemme, koska siinä sitoudutaan pitämään ”kaikkien kirkkojemme kastettuja jäseniä myös oman kirkkomme jäseninä”.

Kirkkoyhteisössä kehitetään erilaisia toimintamuotoja, joita koordinoi vuosittain kokoontuva Porvoon yhteydenpitoryhmä, jossa kirkkoamme edustaa teologian ja ekumenian johtava asiantuntija Tomi Karttunen. Yhteydenpitoryhmän luterilaisena sihteerinä toimii Thorsten Rørbæk Tanskan kirkosta sekä anglikaanisena sihteerinä Matthias Grebe Englannin kirkosta. Ryhmä organisoii konsultaatioita eri teemoista, teologisia konferensseja, arkkipiispojen/johtavien piispojen kokouksen sekä yhteisön toiminnan nelivuotiskauden suuntaviivoista keskusteleavan kirkonjohtajien kokouksen.

Lokakuulle kaavailtu kirkkoyhteisön priimasten ja johtavien piispojen kokous Tampereella jouduttiin pandemian aiheuttaman epävarmuuden vuoksi siirtämään lokakuulle 2022. Yhteydenpitoryhmän kokous toteutettiin verkkokokouksena. Priimasten kokouksessa ohjelman painopisteenä on kirkkoyhteisön tulevaisuuden näkymien tarkastelu Porvoon yhteisen julkilausuman ja sen pohjana olevan teologian, kirkkojen konkreettisen elämän ja mission sekä yhteistyöstä nousevien näkökohtien pohjalta. Edelleen pätee se, mitä yhteisön teologisessa konferenssissa todettiin syksyllä 2019: On syytä tutkia yhteisön rakenteiden tai ”yhteyden instrumenttien” tarkoituksenmukaisuuden ja riittävyuden arvioimista, niin että Porvoon julistuksen sitoumusten suuntainen kirkollinen elämä toteutuisi mahdollisimman hyvin. Kuva yhteisestä ja jaetusta pyhiinvaelluksesta Porvoon kirkkoina on tärkeä ja kutsuu löytämään yhä uusia tapoja konkretisoida sitä. On hyvä pohtia ja vaalia erilaisuuden, erojen ja erimielisyyden rakentavaa käsittelyä kirkkoyhteisössä. On tarpeen löytää tapoja saada nuorempi sukupolvi mukaan Porvoon kirkkoyhteisön elämään. Verkkoyhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia näiden asiakokonaisuuksien käsittelyyn sekä kirkkojemme välisten suhteiden laajentamiseen ja syventämiseen.

Käytännön tasolla anglikaanis-luterilainen yhteistyö näkyy Suomessa ehtoollisyhteyden ja jäsenyyden sekä viran vastavuoroisen tunnustamisen pohjalta vaikkapa siinä, että luterilaiset papit ovat voineet osaltaan vastata anglikaanisista jumalanpalveluksista eri puolilla Suomea. Esimerkiksi Tampereella yhteistyö on jo varsin vakiintunutta ja kytkeytyy myös ystävyshiippakuntasuhteeseen Manchesterin hiippakuntaan. Espoon ja Edinburghin hiippakunnat ovat kehittäneet ystävyshiippakuntatoimintaa, samoin Helsingin hiippakunta ja St. Asaphin hiippakunta Walesista. Porvoon hiippakunnalla ja Irlannin kirkon Corkin hiippakunnalla on myös säännöllisiä kontakteja. Anglikaaniseurakuntien kanssa on myös jonkin verran ystävyisseurakuntatoimintaa. Käytännön yhteistyötä Suomessa arvioi kahdesti vuodessa kokoontuva anglikaaniyhteyksien työryhmä.

Porvoon kirkkoyhteisön 25-vuotisjuhlaa muistettiin järjestämällä keväällä kaksi webinaaria, sekä Englannin kirkon Euroopan hiippakunnan Pohjoismaiden ja Baltian alueen synodin yhteydessä,

joka järjestettiin Helsingissä syyskuussa. Synodin ohjelmaan kuului myös vierailu Porvoon tuomiokirkossa ja vastaanotto piispalassa.

Barentsin kirkkojen neuvosto

Pohjoiskalotin hiippakunnilla on omat niitä yhdistävät erityispiirteensä. Pohjoinen ekumeeninen yhteys kattaa luontevasti koko Pohjoiskalotin alueen, jonne vuonna 1996 perustettiin Barentsin kirkkojen neuvosto. Neuvoston tehtävänä on edistää kirkkojen välistä yhteyttä, ymmärrystä ja käytännöllisiä yhteyksiä Barentsin alueen kirkkojen välillä sekä tarjota keskustelufoorumi alueen kirkkoille erilaissa kirkollisissa asioissa.

Barentsin kirkkojen neuvostoon kuuluvat Oulun evankelis-luterilaisen hiippakunnan lisäksi Oulun ortodoksinen hiippakunta, Luulajan evankelis-luterilainen hiippakunta (Ruotsi), Nord-Hålogalandin ja Sör-Hålogalandin evankelis-luterilaiset hiippakunnat (Norja) sekä Arkangelin, Murmanskin ja Petroskoin ortodoksiset hiippakunnat (Venäjä). Murmanskin alueen ja Karjalan tasavallan luterilaisia edustaa Inkerin kirkko. Neuvoston virallisia kieliä ovat ruotsi ja venäjä. Suomalaisena luterilaisena edustajana neuvoston hallituksessa on sen puheenjohtaja, kirkkoherra TT Niilo Pesonen.

Vuonna 2021 neuvosto ja sen hallitus pystyivät koronapandemiasta johtuvien rajoitusten vuoksi kokoontumaan vain virtuaalisesti ja kaikki toimikaudelle suunnitellut tapahtumat jouduttiin siirtämään. Tavallisesti kolmipäiväinen neuvoston vuosikokous toteutettiin syyskuussa yksipäiväisenä ja etäyhteyksin. Kokouksessa oli mahdollista paitsi jakaa kokemuksia myös jo analysoida kirkkojen ja seurakuntien toimintaa koronapandemian aikana sekä arvioida poikkeusajan välittömiä ja pidemmän tähtäimen vaikutuksia seurakuntien toimintaan. Kokouksessa käytiin hedelmällistä keskustelua pandemia-ajan vaikutuksista niin jumalanpalveluselämään kuin diakoniseen toimintaan samalla, kun voitiin uudella tavalla tiedostaa ekumeenisten yhteyksien ja yhteistoiminnan suuri merkitys pohjoiskalotin alueen hiippakunnille. Etäyhteyksin toteutunut yhteydenpito on myös tiivistänyt neuvoston yhteyttä ja vahvistanut halua kehittää edelleen yhteistyötä, kun lähitapaamiset ja -tapahtumat ovat jälleen mahdollisia. Erityisesti nuorisoyhteistyötä ja nuorten osallisuutta neuvoston toiminnassa halutaan kehittää.

Tulevana toimikautena Barentsin kirkkojen neuvosto on mukana mm. vuoteen 2022 siirrettyjen viidensien Saamelaiden kirkkopäivien valmistelussa. Vuoden 2022 vuosikokous pidetään Petroskoissa syyskuussa Venäjän ortodoksisen kirkon Petroskoin ja Karjalan hiippakunnan ja metropoliitta Konstantinin isännöimänä. Vuosikokoukseen kutsutaan mukaan nuorisoedustajat eri hiippakunnista.

Kirkkomme tukiavustus Barentsin kirkkojen neuvostolle on 10.000 euroa.

Suhteet roomalaiskatoliseen kirkkoon

Pyhän Henrikin ekumeeninen pyhiinvaellus Roomaan jouduttiin peruuttamaan pahentuneen koronatilanteen vuoksi. Näin tämä jo vuonna 1985 alkanut perinne joutui sekin tauolle pandemian vuoksi. Kirkkomme piispoista osallistumisvuorossa olisi ollut Oulun hiippakunnan piispa Jukka Keskitalo.

Luterilaisten ja roomalaiskatolisten ykseyskomissio työskenteli vuosina 2008–2019 ja sai valmiiksi dialogiraportin *Baptism and Growth in Communion*. Luterilaisen maailmanliiton neuvosto otti asiakirjan vastaan (studied and received) kesällä 2019. Paavillinen kristittyjen ykseyden edistämisen neuvosto (Pontifical Council for Promoting Christian Unity, PCPCU) esitti kuitenkin teologisia, ekklesiologisia ja terminologisia huomautuksia asiakirjaan liittyen. Tämän jälkeen Luterilainen maailmanliitto ja PCPCU pyysivät komission puheenjohtajia arvioimaan ja muotoilemaan tekstiä muutamien tärkeiden kysymysten osalta. Tämän prosessin seurauksena syntyi uudelleen muotoiltu johdanto, mutta varsinaista tekstiä ei muokattu.

Tämän jälkeen asiakirja lähetettiin Uskonopin kongregatioon (Congregation for the Doctrine of the Faith, CDF), mikä on tavanomainen menettelytapa roomalaiskatolisessa kirkossa. Lisäksi professori Wolfgang Klausnitzeriltä oli pyydetty kommentaari asiakirjasta. Kommentaari piti dokumenttia arvokkaana, mutta nosti samalla esille siihen liittyviä teologisia, ekklesiologisia ja terminologisia ongelmia. Professori Klausnitzerin arvion pohjalta Uskonopin kongregatio ei hyväksynyt dokumenttia roomalaiskatolisen kirkon viralliseksi asiakirjaksi. LML ja PCPCU kirjoittivat dokumenttiin esipuheen, jossa todetaan, "PCPCU can only consider the report as an open-ended study document not yet ready for reception."

Syyskuussa 2021 Roomassa pidetyssä kokouksessa LML ja PCPCU sopivat, että ennen luterilaisen ja roomalaiskatolisen dialogikomission seuraavaa vaihetta erikseen nimettävä valmisteluryhmä arvioi valmistuneen dokumentin keskittyen erityisesti esille nostettuihin teologisiin, ekklesiologisiin ja terminologisiin kysymyksiin. Näin ollen ei ole vielä selvää, milloin ja miten aiemmin kaavailtua teemaa kirkko, eukaristia ja virka päästään käsittelemään. Työryhmä tulee selvittämään näitä kysymyksiä sekä ekumeenista valmistautumista Augsburgin tunnustuksen 500-vuotisjuhlavuoteen vuonna 2030.

Kardinaali Koch on kuluneena vuonna julkaisemassaan kokonaisesityksessä ekumeniasta luonnehtinut suomalaisen dialogiraportin Kasvavaa yhteyttä (Communion in Growth) sekä myös Kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston ja Euroopan protestanttisten kirkkojen yhteisön valmisteluasiakirjan Report on Church and Church Communion sisältävän ekumeenisesti varsin lupaavan kuvauksen siitä, miten kirkko voidaan teologisesti ymmärtää. Hän viittaa myönteisesti myös amerikkalaiseen Declaration on the Way -asiakirjaan. Vuonna 2022 käynnistyy virallinen dialogi roomalaiskatolisen kirkon ja Euroopan protestanttisten kirkkojen yhteisön välillä. Suomalaisen dialogin jatko odottaa edelleen uuden piispan valintaa Helsingin katoliseen hiippakuntaan. Ruotsin kirkon ekumenian osasto on sen johtajan Peter Lindvallin mukaan kaavailemassa keskustelujen käymistä ei vain Ruotsin luterilaisten ja katolilaisten välillä vaan myös yhdessä saksalaisten luterilaisten (protestanttien) ja katolilaisten kanssa, jotta pohja olisi laajempi. Mikäli tämä asia etenee, myös meillä olisi ehkä mahdollisuus osallistua tähän dialogiin taannoisen suomalais-ruotsalaisen dialogisarjan tapaan.

Suhteet ortodoksiin kirkkoihin

Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa käymiemme oppikeskustelujen toukokuulle 2020 suunniteltu 50-vuotisjuhladialogi ja patriarkka Kirillin Suomen vierailu siirtyivät myöhempään ajankohtaan koronapandemian vuoksi. Vieläkään ei ole tiedossa, milloin nämä tapahtumat järjestetään. Kirkkojemme välisen yhteistyöryhmän on kuitenkin määrä käsitellä tähän liittyviä kysymyksiä tammikuun 2022 kokouksessaan.

Yhteyksiä Venäjän ortodoksisen kirkon edustajiin oli myös Barentsin kirkkojen neuvoston kokousten yhteydessä sekä lähialueyhteistyön kautta Pietarin hiippakunnan ja teologisen akatemian kanssa.

Lokakuussa järjestettiin kirkkomme ja Suomen ortodoksisen kirkon 16. oppikeskustelut Tampereella metropoliitta Elian ja piispa Seppo Häkkisen johdolla. Teemana oli ”Kristillinen kaste”. Oppikeskustelujen tuloksena ehdotettiin kirkkojen piispainkokouksille laaditun yhteisen julistuksen hyväksymistä kasteesta virallisena ilmaisuna siitä, että tunnustamme toistemme kasteen eikä toiseen kirkkoon siirtyvää enää kasteta uudelleen. Seuraavaksi on määrä käsitellä teemaa pelastuksesta vanhurskauttamisena ja jumalallistumisena. Yhteisen julistuksen ja yleensä syventävän työskentelyn tarkoituksena on kiteyttää oppikeskustelujen tuloksia ja tehdä niistä johtopäätöksiä ja saattaa ne paremmin käytännön seurakuntatason ja muuta kirkkojenvälistä yhteyttä palvelemaan muotoon.

Suhteet protestanttisiin vähemmistökirkkoihin Suomessa

Elokuussa tavallisesti järjestettävä vuosittainen kolmikantatapaaminen Kirkkohallituksen, Suomen vapaakristillisen neuvoston ja Frikyrklig samverkanin edustajien kesken järjestettiin etäyhteyksin. Vuonna 2020 kokoontuminen peruttiin, joten tällä kertaa päätettiin toteuttaa etätapaaminen. Esillä oli uskonnonvapauden sekä kirkkojen strategiaihin liittyviä teemoja.

Neuvottelukunnassa Vapaakirkon kanssa luterilaisena puheenjohtajana toimi piispa Bo-Göran Åstrand. Esillä olivat ajankohtaiset asiat sekä vuosien 2022–2023 teologinen teema ”Teologiset linjanvedot ja käytäntö. Luterilaisen kirkon ja Vapaakirkon näkökulmia”. Aihetta lähdettiin käsittelemään tarkastelemalla kirkkojen näkemyksiä Raamatusta kirkon ja opin lähtökohtana.

Neuvottelukunnassa helluntaiherätyksen kanssa puheenjohtajana toimi piispa Teemu Laajasalo sekä molemmissa neuvottelukunnissa sihteerinä johtava asiantuntija Tomi Karttunen. Helluntailaisten kanssa jatkettiin työskentelyä kysymyksestä, mitä on hyvä evankeliointi tänään. Tähtäimessä on julkaisu ja seminaari. Luterilaisten tekstit aiheesta saatiin valmiiksi jo kesään mennessä.

Kirkkomme edustaja Porvoon kirkkoyhteisön yhteydenpitoryhmässä Tomi Karttunen tapaa Anglikaaninen kirkko Suomessa kirkkoherran Tuomas Mäkipään ja anglikaani-yhteyksissä/englanninkielisessä seurakuntatyössä aktiivisia luterilaisia ja anglikaaneja kahdesti vuodessa tarkoituksena seurata Porvoon sopimuksen käytännön toimeenpanoa Suomen kontekstissa käytännön seurakuntaelämässä.

Myös metodistien kanssa on sovittu vuositapaamisista. Syksyllä etäyhteyksin pidetyssä kokouksessa olivat luterilaiselta puolelta mukana piispa Matti Repo, kirkkoneuvos Kimmo Kääriäinen ja johtava asiantuntija Tomi Karttunen. Metodistien ryhmää johti piispa Christian Alsted. Vuodelta 2020 siirretty ekumeenista sopimustamme juhlistava tapahtuma 10-/11-vuotisjuhla järjestettiin 14.12.2021. Sen yhteydessä järjestettiin seminaari ”Kirkkojen itseymmärrys ja missio Pohjois-Euroopassa ja Suomessa” Saksalaisen seurakunnan tiloissa, sekä ehtoolliskirkko Punavuoren metodistikirkossa, jossa saarnasi piispa Matti Repo ja liturgina toimi piispa Christian Alsted. Esillä oli jälleen ajatus toisen kirkon edustajan kutumisesta luterilaisen kirkon kirkolliskokoukseen ja vastaavasti metodistikirkon vuosikonferensseihin esittämään

toisen kirkon tervehdys, mikä on jäänyt vielä toteutumatta. Kirkkomme saa yhtenä Yhdistyneen metodistikirkon (UMC) sopimuskirkkona kutsun metodistien maailmankonferenssiin Göteborgissa 10.-13.8.2022. Odotettavissa on, että Yhdistynyt metodistikirkko jakautuu tässä yhteydessä kahdeksi eri kirkoksi, konservatiivisempaan ja liberaalimpaan haaraan. Vedenjakajana on suhtautuminen samaa sukupuolta olevien avioliittoihin sekä homoseksuaalien vihkimiseen papiksi. Myös piispa Christian Alstedin kausi alueen metodistipiispana päättyy.

Koronavuoden kokemuksia

Koronapandemia vaikeutti merkittävästi kirkkoliittojen toimintaa ja perinteistä yhteydenpitoa kirkkojen välillä. Ekumeenisten organisaatioiden sääntöjä piti tulkita väljästi, jotta välttämätön päätöksenteko saatiin hoidettua etäyhteyksin. Organisaatioiden sääntöjen muutoksia onkin ryhdytty valmistelemaan niin, että päätöksenteko poikkeusoloissa olisi mahdollista – ja että joitain virallisia kokouksia voitaisiin normaalioloissakin pitää etäyhteyksin.

Myönteisenä kokemuksena koronavuodesta on se, että etäyhteyksien kautta yhteydenpito kirkkojen välillä on myös lisääntynyt ja osallistumisaktiivisuus erilaisten ekumeenisten ryhmien työskentelyyn lisääntynyt. Syntyneet kirkkojen väliset yhteydenpidon verkostot on syytä säilyttää myös jatkossa ja monissa ekumeenisten organisaatioiden työryhmissä on syytä arvioida normaaliolojen kokouskäytäntöjä uudelleen. Muutaman tunnin kokoukset voidaan hoitaa hyvin ilman matkustamista. Tämä säästää aikaa, rahaa ja luontoa sekä tarjoaa paremmat mahdollisuudet osallistumiseen – etenkin edustajille niistä kirkoista, joiden taloudelliset resurssit ovat niukat.

Monet kirkkoliittojen kokoukset ja kirkkojen väliset tapaamiset ovat kuitenkin muutakin kuin tiettyjen asioiden käsittelyä. Ne ovat myös yhteisiä jumalanpalveluksia, yhteistä rukousta ja yhteyttä kristittyjen kesken. Tätä ei voi korvata etäyhteyksillä.